

บทคัดย่อ

การเปิดการค้าเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) นั้นจะก่อให้เกิดการขยายตลาดโอกาสด้านการค้าและการลงทุน สร้างอำนาจการต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทำให้ ต้องมีการปรับโครงสร้างของโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมใหม่ (Supply Chain Redesign) เพื่อให้ลดความซับซ้อนลง รวมทั้งเกิดการรวมตัวกันทางเครือข่ายทางธุรกิจใหม่หรือปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ในโซ่อุปทาน รวมทั้งการย้ายฐานการผลิต ซึ่งการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ASEAN นั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานรวมทั้งค่าแรงของประเทศไทยที่ปรับสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามการย้ายฐานการผลิตหรือการปรับรูปแบบโซ่อุปทานใหม่ของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรีอาเซียนนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษา วิจัยและวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งในด้านเชิงรุกและเชิงรับให้แก่ผู้ประกอบการไทย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและประเมินความพร้อมของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม 2) ปรับปรุงรูปแบบโซ่อุปทานและโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) นำเสนอแผนกลยุทธ์ในการปรับตัวของภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มต่อการพัฒนาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 4) เสนอแนะต้นแบบที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการคัดเลือกประเทศที่มีศักยภาพและมีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในภูมิภาคอาเซียนรวมทั้งสิ้น 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นดำเนินการ เก็บรวบรวม ข้อมูลในประเทศต่างๆ ดังกล่าวโดยใช้แบบ สอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้ง 6 ประเทศ เยี่ยมชมโรงงานและขั้นตอนการผลิต การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็น การเข้าร่วมสัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม รวมทั้งการจัดสัมมนา (Workshop) กับผู้ประกอบการในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในภาคอุตสาหกรรมและข้อคิดเห็นรวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยงานวิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาถึงภาพรวมของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มและลักษณะของการดำเนินธุรกิจของแต่ละประเทศ ปัจจัยที่ผู้ประกอบการแต่ละประเทศพิจารณาว่าส่งผลกระทบต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ประเมินศักยภาพด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของผู้ประกอบการแต่ละประเทศ โครงสร้างต้นทุนของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของแต่ละประเทศ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการประสบอยู่ในปัจจุบันและแนวทางที่ควรเป็นในการปรับปรุง /ปรับรูปแบบโซ่อุปทานเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

ผลจากการวิจัยได้นำเสนอสถานการณ์แนวโน้มที่ควรเป็น (Scenario) ในการปรับรูปแบบโซ่อุปทานไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) แนวโน้มให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงในภูมิภาค 2) การสร้างความเข้มแข็งกลุ่มคลัสเตอร์ของผู้ประกอบการ 3) การย้ายฐานการผลิตเข้าไปลงทุนในประเทศ CLMV มากขึ้น 4) การเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ และ 5) ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการในการพัฒนาผู้ประกอบการและ

เตรียมความพร้อมของประเทศโดยมีปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณาให้สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะแรงงานให้สูงขึ้น 2) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ คุณภาพของผู้จัดหาวัตถุดิบ 3) มีระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่งที่รวดเร็ว 4) มีปริมาณของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ และ 5) มีต้นทุนในการขนส่งที่ต่ำ

คำสำคัญ : ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมความพร้อม การปรับปรุงแบบโซ่อุปทาน อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

Abstract

The trade liberalization under the framework of ASEAN Economic Community (AEC) will enable the expansion of the market, trade and investment opportunity. It will also create a bargaining power and increase competitive capability, which will result in the supply chain redesign so as to reduce complexity, to realign the business network, or to change the role within the supply chain. Also, the relocation of production bases to neighboring countries in ASEAN can help solve the problem of labor shortage and higher labor cost in Thailand. However, for the relocation of production bases or the supply chain redesign of garment industry to accommodate ASEAN free trade, it is necessary to conduct studies and analysis of possible situation in order to prepare Thai entrepreneurs to be both proactive and defensive. This study, thus, has the objectives of 1) analyzing the change and assessing the readiness of garment industry supply chains, 2) redesigning garment industry supply chains and value chains to be suitable for entering AEC, 3) offering strategic plans for the adjustment of public and private sectors in garment industry to respond to the development of AEC, 4) providing recommendations on appropriate prototypes to the entrepreneurs to be prepared to enter AEC. This study focuses on 6 selected countries with potential and expertise in garment industry in ASEAN, namely, the Kingdom of Thailand, the Republic of Indonesia, Socialist Republic of Vietnam, the Kingdom of Cambodia, the Republic of the Union of Myanmar and the Lao People's Democratic Republic. The Information has been collected from entrepreneurs together with government agencies and the private sector relevant to garment industry in each country by means of questionnaires, interviews, factory tours, meetings with focus groups for brainstorming, attending seminars on relevant topics organized by various agencies, participating in garment trade fairs, organizing workshops to exchange and collect information on industrial sector with entrepreneurs from other countries. This research focuses on studying the overall picture of garment industry, the business practices in each country, factors considered by entrepreneurs in each country as having effect on the decision to invest in garment industry. The research also assesses potential of logistics and supply chains of entrepreneurs in each country together with cost structure of garment industry as well as the problems and difficulties encountered by those entrepreneurs at present, and possible means to adjust or redesign the supply chains to prepare for the advent of AEC.

The findings of this research present 5 desirable scenarios for supply chain redesign as follows: 1) Thailand to be a hub of the industry in the region 2) entrepreneurial clusters are to be strengthened 3) production bases should be invested more in CLMV countries 4) professional labors are to be relocated and 5) ASEAN countries import more raw materials from Thailand. As for industrial sector and government agencies concerned, they need to develop the entrepreneurs and prepare the country in 5 main areas: 1) improving skills of labor force 2) attaching importance to the quality of raw material suppliers 3) providing rapid transportation 4) providing sufficient and effective logistic service providers and 5) providing low cost logistics.

Key Words: ASEAN Economic Community (AEC), Preparation, Supply Chain Redesign, Garment Industry

